

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul XII — Nr. 366

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRÂRI ȘI ALTE ACTE

Luni, 7 august 2000

SUMAR

	Pagina	Pagina
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE		
Decizia nr. 8 din 24 ianuarie 2000 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 32 ² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997 privind privatizarea societăților comerciale, modificată și completată prin Legea nr. 99/1999 privind unele măsuri pentru accelerarea reformei economice	1-6	— Opinii separate 9-12
Decizia nr. 53 din 21 martie 2000 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată și modificată	7-8	Decizia nr. 55 din 22 martie 2000 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat 12-14
		— Opinie separată 14-16

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 8

din 24 ianuarie 2000

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997 privind privatizarea societăților comerciale, modificată și completată prin Legea nr. 99/1999 privind unele măsuri pentru accelerarea reformei economice

Lucian Mihai — președinte
Costică Bulai — judecător
Kozsokár Gábor — judecător
Ioan Muraru — judecător
Nicolae Popa — judecător
Lucian Stângu — judecător
Florin Bucur Vasilescu — judecător
Romul Petru Vonica — judecător
Paula C. Pantea — procuror
Laurențiu Cristescu — magistrat-asistent

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997 privind privatizarea societăților comerciale, modificată și completată prin Legea nr. 99/1999 privind unele măsuri pentru accelerarea reformei economice, excepție ridicată de Societatea de Investiții Financiare Transilvania — S.A. din Brașov în Dosarul nr. 308/1999 al Tribunalului Brașov.

Dezbaterile au avut loc în ședința din data de 14 decembrie 1999. Concluziile părților au fost consemnate în încheierea din aceeași dată, pronunțarea fiind amânată

la 27 decembrie 1999 și apoi la 20 ianuarie 2000 și la data de 24 ianuarie 2000.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, reține următoarele:

Prin Încheierea din 22 septembrie 1999, pronunțată în Dosarul nr. 308/1999, **Tribunalul Brașov a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, modificată și completată prin Legea nr. 99/1999 privind unele măsuri pentru accelerarea reformei economice**, excepție ridicată de Societatea de Investiții Financiare Transilvania — S.A. din Brașov.

În motivarea excepției de neconstituționalitate s-a susținut că dispozițiile art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 99/1999, încalcă prevederile art. 41, 49 și 78 din Constituție, afectându-se profund activitatea și drepturile legitime ale societăților comerciale private sau parțial privatizate. Autorul își întemeiază critica de neconstituționalitate pe următoarele motive:

1. Prin aceste dispoziții se produce o imixtiune flagrantă a legiuitorului în atribuțiile rezervate, prin Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, exclusiv acționarilor societăților comerciale. Prin art. 32² alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, modificată și completată prin Legea nr. 99/1999, legiuitorul intervine și sugerează acționarilor facultatea de a converti acțiunile ordinare rezultate din majorarea capitalului social cu valoarea terenului în acțiuni prioritare. Or, voința acționarilor nu trebuie canalizată, ci manifestată în mod liber, fără sugestii sau recomandări legislative. Prin modul în care legiuitorul intervine în atribuțiile acționarilor se încalcă dispozițiile art. 49 din Constituție.

2. Prin dispoziția legală inserată în art. 32² alin. (2) al Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 88/1997, modificată și completată prin Legea nr. 99/1999, se încalcă dreptul de proprietate al acționarilor unei societăți comerciale asupra bunurilor societății comerciale la care sunt acționari, drept rezultat din deținerea unei cote-părți ideale din patrimoniul societății, prin declararea terenurilor ca fiind aport în natură al statului, terenuri pentru care s-a eliberat certificatul de atestare a dreptului de proprietate pe numele societății, iar nu pe numele statului, prin autoritatea publică națională sau locală. Drepturile acționarilor asupra patrimoniului societății comerciale derivă din deținerea unei cote din acțiunile emise de către societate, știut fiind că fiecare acțiune conferă titularului ei un drept de proprietate pe cote-părți ideale din universalitatea patrimoniului societății. Prin această soluție legislativă se violează dispozițiile cuprinse în art. 41 al Constituției, text prin care se consacra protecția proprietății private.

3. Art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, modificată prin Legea nr. 99/1999, încalcă și dispozițiile art. 78 din Constituție, prin care se prevede că legea intră în vigoare de la data publicării acesteia sau de la o dată prevăzută în textul ei și nu retroactivează, atâta

timp cât art. 32² alin. (3) din lege vizează situații juridice anterioare intrării sale în vigoare.

Tribunalul Brașov, exprimându-și opinia, apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, pentru următoarele motive:

1. Dispozițiile art. 32² alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, modificată și completată prin Legea nr. 99/1999, prevăd majorarea de drept a capitalului social al societăților comerciale cu valoarea terenurilor menționate în certificatul de atestare a dreptului de proprietate. Aceste dispoziții legale reprezintă o completare a actelor normative care reglementează privatizarea societăților comerciale. Astfel, conform art. 3 din Legea nr. 58/1991, privatizarea societăților comerciale se realizează prin transferul gratuit al unei părți din acțiunile statului și prin vânzarea acțiunilor. Actele normative adoptate de-a lungul timpului, începând cu Legea nr. 15/1990 și Legea nr. 31/1990, au creat cadrul constituirii societăților comerciale și deci al transmiterii dreptului de proprietate asupra bunurilor. „Asociații acționari au achiesat la aceste reglementări prin acceptarea sau cumpărarea acțiunilor. De altfel, includerea terenului în capitalul social al societății realizează reglementarea juridică a situației acestui bun, care oricum se află în folosința de fapt a societății, fiind indispensabil realizării obiectului de activitate. Cu alte cuvinte, majorarea capitalului social cu valoarea terenului profită chiar societății comerciale“. Este adevărat că majorarea capitalului social implică modificarea actului constitutiv, conform art. 199 din Legea nr. 31/1990, însă, potrivit pct. 5¹ și 19 din Normele metodologice de aplicare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 88/1997, valoarea terenurilor se prezintă adunării generale extraordinare a acționarilor în vederea constatării majorării de drept a capitalului social și a dobândirii de drept, de către instituția publică implicată, a acțiunilor nou-emise. Rezultă, deci, că procedura majorării capitalului social este supusă hotărârii adunării generale a acționarilor, ceea ce implică și exprimarea dreptului de vot.

2. Dispozițiile art. 32² alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, modificată și completată prin Legea nr. 99/1999, prevăd considerarea valorii terenului ca fiind aport în natură al statului sau al unei unități administrative-teritoriale, după caz, în schimbul căruia se vor emite acțiuni suplimentare ce vor reveni de drept instituției implicate. Este greșit punctul de vedere exprimat de intervenientă și de pârâtă privind încălcarea dreptului de proprietate al acționarilor unei societăți comerciale prin atribuirea acțiunilor în urma majorării capitalului social către un singur acționar, apărare motivată în fapt pe considerentul că fiecare acțiune conferă titularului ei un drept de proprietate pe cote-părți ideale în universalitatea patrimoniului societății. Punctul de vedere este bazat pe ideea că atât patrimoniul societății comerciale, cât și capitalul social sunt două concepte strâns legate între ele, dar care nu se confundă. Astfel, capitalul social reprezintă expresia valorică a totalității aporturilor, iar patrimoniul, totalitatea drepturilor și obligațiilor cu valoare economică aparținând societății.

Terenul menționat în cuprinsul certificatului de atestare a dreptului de proprietate constituie aport în natură. Aportul se realizează prin transferarea drepturilor corespunzătoare și predarea efectivă a bunurilor către societate. Conform art. 65 din Legea nr. 31/1990, bunurile aduse ca aport devin proprietatea societății. Astfel, asupra terenului doar societatea comercială, iar nu și acționarul, are un drept real. Este și motivul pentru care certificatul de atestare a dreptului de proprietate se emite pe numele societății comerciale.

Conform art. 8 din Legea nr. 31/1990, capitalul social este divizat în acțiuni, iar asociații dobândesc, în schimbul aportului, un număr de acțiuni corespunzător valorii aportului fiecăruia. Acțiunile conferă asociațiilor dreptul de a participa la luarea hotărârilor în organele societății comerciale, precum și dreptul de a primi dividende, iar în caz de retragere sau de excludere, precum și în cazul dizolvării sau al lichidării societății, dreptul la contravaloarea aportului lor. Astfel, acțiunile conferă titularului un drept de creanță și nu un drept de proprietate pe toate părțile ideale din universalitatea patrimoniului societății comerciale, cum greșit a considerat intervenienta.

3. Cu privire la aplicarea în timp a Legii nr. 99/1999, din economia prevederilor art. 32² rezultă că legea nouă se aplică de la data intrării ei în vigoare, fără a fi retroactivă, nu numai situațiilor juridice care se vor naște, modifica ori stinge, dar și situațiilor juridice în curs de formare, modificare sau stingere la data intrării ei în vigoare.

Potrivit art. 24 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată, încheierea de sesizare a Curții Constituționale a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și exprima punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

Președintele Camerei Deputaților, în punctul său de vedere, consideră că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, modificată și completată prin Legea nr. 99/1999 privind unele măsuri pentru accelerarea reformei economice, este nefondată, pentru următoarele motive:

1. Prin textul art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, modificată și completată prin Legea nr. 99/1999, nu au fost încălcate dispozițiile art. 49 din Constituție, neexistând o restrângere a exercițiului unor drepturi. Este adevărat că ansamblul drepturilor pe care le au acționarii unei societăți comerciale — în mod individual sau în cadrul adunării generale — este amplu reglementat în Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale. Cu toate acestea, nimic nu împiedică instituirea unor derogări în această materie, mai cu seamă în contextul legiferării procesului de privatizare. Astfel, în speță, nu este vorba de o restrângere a exercițiului drepturilor aferente calității de acționar, ci de modul în care este rezolvată situația juridică a unor imobile deținute de societățile comerciale care fac obiectul privatizării. Realizarea unui asemenea demers presupune, în anumite condiții, determinate tocmai de specificul operațiunilor privitoare la terenuri, activarea, într-un anumit mod, a atributelor adunării generale a acționarilor. Acest lucru nu se produce însă în scopul lezării drepturilor

și intereselor acționarilor, ci în vederea consolidării capitalului social al societăților comerciale supuse privatizării. După cum este cunoscut, procesul de privatizare prezintă o componentă esențială a Programului de guvernare acceptat de Parlament, în condițiile art. 101 alin. (1) din Constituție. În lumina acestei realități Guvernul trebuie să stabilească modalitățile juridice și instituționale de înfăptuire a privatizării, care reprezintă o dimensiune esențială a economiei de piață. Or, prin reglementarea care face obiectul excepției de neconstituționalitate, Guvernul și, respectiv, Parlamentul se subordonează prevederilor art. 134 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora economia României este economie de piață, fără a fi vorba despre aplicarea prevederilor art. 49 din Legea fundamentală.

2. În motivarea excepției se afirmă că reglementarea în cauză ar încălca dreptul de proprietate al acționarilor asupra bunurilor din patrimoniul societății comerciale. Însă, în conformitate cu dispozițiile art. 41 alin. (1) teza a doua din Constituție, conținutul și limitele dreptului de proprietate sunt stabilite de lege. Dispozițiile legale criticate nu fac decât să stabilească conținutul acestui drept, dar numai în scopul realizării procesului de privatizare.

3. Se apreciază, totodată, că dispozițiile art. 32² alin. (3) din ordonanță ar retroactiva. Acest lucru nu corespunde însă realității. Prin faptul că în conținutul textului se fac referiri la fapte juridice care s-au petrecut în trecut, nu se produce o aplicare retroactivă a legii. Invocarea acelor situații trecute se impune tocmai pentru reglementarea efectelor lor care nu mai subzistă și în prezent. În felul acesta legea acționează nu cu privire la trecut, ci asupra unor realități juridice care există și astăzi, pretinzând o reglementare reală, adecvată și subsumată obiectului privatizării.

4. Excepția de neconstituționalitate este nefondată și cu privire la critica adusă dreptului de a emite acțiuni preferențiale, cu dividend prioritar, fără drept de vot, consacrată de art. 32² alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, modificată și completată prin Legea nr. 99/1999. Mai întâi, este de reținut că emiterea acestor acțiuni constituie o facultate și nicidecum o obligație pentru adunarea generală. Apoi, categoria juridică a acțiunilor preferențiale, cu dividend prioritar, fără drept de vot, este recunoscută în legislația de drept comercial a statelor cu economie de piață ca un instrument financiar deseori utilizat și care generează importante avantaje patrimoniale. Inexistența dreptului de vot este astfel compensată de vocația la un dividend prioritar, ceea ce și determină caracterul preferențial al acestor acțiuni. În speță, recursul la un asemenea instrument juridic nu îi lipsește pe acționarii beneficiari decât de dreptul de vot aferent acțiunilor respective și care fac parte dintr-un stoc afectat majorării capitalului social. Cu privire la celelalte acțiuni (cu caracter ordinar) pe care le dețin, acționarii vor avea în continuare drept de vot. Prin urmare, textul criticat nu urmărește privarea acționarilor de drepturile consacrate de lege.

5. Problematika speței se aseamănă, în bună măsură, cu o cauză soluționată recent de Curtea Constituțională

prin Decizia nr. 109 din 6 iulie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 506 din 19 octombrie 1999. Cu acel prilej excepția care viza prevederile art. 4 alin. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 32/1998 privind privatizarea societăților comerciale din turism, Curtea a statuat că reglementarea exprimă opțiunea legiuitorului cu privire la privatizarea unei anumite categorii de societăți comerciale, în sensul că pachetul de acțiuni aferent majorării capitalului social revine în întregime Fondului Proprietății de Stat. O asemenea opțiune legislativă nu este aptă să intre în coliziune cu dispozițiile art. 41 din Constituție, întrucât bunul constituit ca aport în natură, respectiv terenurile fiind ale statului, în calitatea sa de acționar, numai el își poate manifesta, în calitate de proprietar al terenului, acordul de a vinde sau de a ceda în alt mod o parte din aceste acțiuni celorlalți acționari.

Guvernul, în punctul său de vedere, consideră că prevederile art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, modificată și completată prin Legea nr. 99/1999, sunt constituționale, întrucât societățile comerciale, potrivit art. 1 alin. (1) din Legea nr. 31/1990, sunt proprietarele tuturor bunurilor din patrimoniul lor, inclusiv asupra terenurilor, iar potrivit art. 98 alin. (1) și (2) din Legea nr. 31/1990 acționarii sunt proprietari numai ai acțiunilor. Se mai arată că acționarii sunt creditorii speciali ai societății, pentru sumele depuse ca aport, care, față de creditorii obișnuți, au dreptul, constituiți în adunarea generală, să participe la conducerea societății. Astfel, prin art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, modificată prin Legea nr. 99/1999, se dispune mărirea capitalului social al societății comerciale cu valoarea terenurilor nou-dobândite nu sunt lezate drepturile acționarilor. Așa fiind, textul de lege nu contravine dispozițiilor art. 41, 49 și 78 din Constituție.

Președintele Senatului nu a comunicat punctul său de vedere.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale președintelui Camerei Deputaților și Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, susținerile autorului excepției și ale părților prezente, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională constată că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 144 lit. c) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (1), art. 2, 3, 12 și 23 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze excepția de neconstituționalitate ridicată.

Excepția de neconstituționalitate privește dispozițiile art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997 privind privatizarea societăților comerciale (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 381 din 29 decembrie 1997), modificată și completată prin pct. 43 al art. I din titlul I al Legii nr. 99/1999 privind unele măsuri pentru accelerarea reformei economice

(publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 236 din 27 mai 1999), text potrivit căruia:

„(1) *Capitalul social al societăților comerciale cărora li s-a eliberat certificatul de atestare a dreptului de proprietate asupra terenurilor se majorează de drept cu valoarea terenurilor menționate în certificat.*

(2) *Administratorii sunt obligați să înregistreze majorarea capitalului social la registrul comerțului în termen de 60 de zile de la data emiterii certificatului, societatea comercială fiind scutită de plata taxelor și a oricăror alte obligații legate de această operațiune.*

(3) *În cazul în care eliberarea certificatului de atestare a dreptului de proprietate asupra terenurilor nu a fost urmată, anterior privatizării, de majorarea corespunzătoare a capitalului social sau dacă certificatul se eliberează după privatizare, capitalul social se majorează de drept cu valoarea terenurilor, care va fi considerată aport în natură al statului sau al unei unități administrativ-teritoriale, după caz, în schimbul căruia se vor emite acțiuni suplimentare ce vor reveni de drept instituției publice implicate. Cumpărătorul are un drept de opțiune la cumpărarea de la instituția publică implicată, la un preț convenit în contractul inițial de vânzare a acțiunilor ori, în lipsa unei clauze în acest sens, la prețul plătit de cumpărător pentru pachetul inițial de acțiuni, reactualizat în conformitate cu prevederile normelor metodologice emise în aplicarea acestei ordonanțe de urgență, a unui număr de acțiuni suplimentare reprezentând un procent din acțiunile nou-emise egal cu cota de participare a cumpărătorului la capitalul social la data când s-a emis certificatul sau la data achiziționării pachetului inițial de acțiuni, după caz. Cumpărătorul își poate exercita această opțiune în termen de două luni de la data înregistrării majorării capitalului social. Transferul dreptului de proprietate asupra acțiunilor nou-emise are loc în momentul plății integrale a acțiunilor.*

(4) *Până la expirarea termenului de exercitare a drepturilor de opțiune, drepturile de vot conferite de acțiunile emise în conformitate cu prevederile alin. (3) sunt suspendate.*

(5) *Adunarea generală care decide emiterea acțiunilor suplimentare corespunzătoare valorii terenului poate să hotărască convertirea automată a acestora în acțiuni preferențiale, cu dividend prioritar, fără drept de vot, pe data expirării termenului de exercitare a dreptului de opțiune ori, după caz, la data rezoluțiunii contractului de vânzare-cumpărare a acțiunilor.“*

Textele constituționale a căror încălcare este susținută de autorul excepției au următorul cuprins:

— art. 41 alin. (2), teza întâi: „*Proprietatea privată este ocrotită în mod egal de lege, indiferent de titular;“*

— art. 49 alin. (1) și (2): „*Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea siguranței naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale ori ale unui sinistru deosebit de grav.*

(2) *Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății;“*

— art. 78: „*Legea se publică în Monitorul Oficial al României și intră în vigoare la data publicării sau la data prevăzută în textul ei.*“

Excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997 privind privatizarea societăților comerciale, modificată și completată, a fost formulată de Societatea de Investiții Financiare Transilvania — S.A. din Brașov, în calitate de intervenient principal, în menționatul proces în care Fondul Proprietății de Stat a solicitat anularea hotărârii adunării generale a acționarilor din Societatea Comercială „Comat” — S.A. Brașov de majorare a capitalului social cu valoarea terenurilor deținute de această societate, terenuri prevăzute în certificatul de atestare a dreptului de proprietate asupra acestor terenuri. În cererea sa, adresată Tribunalului Brașov, Fondul Proprietății de Stat critică hotărârea adunării generale a acționarilor, deoarece aceasta a decis împotriva legii, ca acțiunile aferente valorii majorate a capitalului social să se atribuie proporțional cu cota deținută de fiecare acționar, iar nu în conformitate cu dispozițiile art. 5 lit. b) din Hotărârea Guvernului nr. 55/1998, completată prin Hotărârea Guvernului nr. 361/1998.

Societatea de Investiții Financiare Transilvania — S.A. Brașov a solicitat menținerea hotărârii adunării generale a acționarilor de la Societatea Comercială „Comat” — S.A. Brașov, indicând în motivare ilegalitatea Hotărârii Guvernului nr. 361/1998 și neconstituționalitatea prevederilor art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 99/1999.

Examinând art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997 privind privatizarea societăților comerciale, modificată și completată, Curtea constată că acest text de lege se referă la procedura de majorare a capitalului social al societăților comerciale cu valoarea terenurilor deținute de acestea pentru desfășurarea activității în conformitate cu obiectul lor de activitate, iar nu la atribuirea acțiunilor aferente majorării capitalului social cu valoarea terenurilor care se realizează într-o etapă ulterioară. Este adevărat că majorarea capitalului social se face cu aprobarea adunării generale a acționarilor, dar, în speță, acționarii nu au contestat majorarea capitalului social cu valoarea terenurilor, ci numai modalitatea de atribuire a acțiunilor aferente, care, după opinia lor, trebuia să se facă în conformitate cu cota deținută de fiecare acționar, așa cum de fapt s-a și procedat, iar nu în conformitate cu dispozițiile art. 5 lit. b) din Hotărârea Guvernului nr. 55/1998, completată prin Hotărârea Guvernului nr. 361/1998 referitoare la modul de atribuire a acțiunilor aferente majorării capitalului social cu valoarea terenurilor, cum susține Fondul Proprietății de Stat.

Art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997 privind privatizarea societăților comerciale, modificată și completată prin Legea nr. 99/1999, se referă la situația unor imobile deținute de societățile comerciale care fac obiectul privatizării. În art. 32¹ din aceeași ordonanță se prevede că societățile comerciale care dețin terenuri ce

sunt necesare pentru desfășurarea activității în conformitate cu obiectul lor de activitate și al căror regim juridic urmează să fie clarificat vor continua să folosească aceste terenuri până la clarificarea regimului lor juridic, privatizarea acestor societăți urmând să se facă fără a se include în capitalul social valoarea terenului aferent. După clarificarea regimului juridic terenurile clasificate ca aparținând domeniului public al statului ori al unităților administrativ-teritoriale, după caz, rămân în folosința societăților comerciale privatizate sau care urmează să fie privatizate, pe baza unei concesiuni acordate de autoritatea competentă pentru perioada maximă prevăzută de lege. Terenurile clasificate ca aparținând domeniului privat al statului ori unităților administrativ-teritoriale, după caz, pot fi concesionate în condițiile arătate de lege, închiriate sau oferite societății comerciale pentru a fi cumpărate. Potrivit art. 32² alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, modificată și completată prin Legea nr. 99/1999, capitalul social al societăților comerciale cărora li s-a eliberat certificatul de atestare a dreptului de proprietate asupra terenurilor se majorează de drept cu valoarea terenurilor menționate în certificat, care va fi considerată ca aport în natură al statului sau al unei unități administrativ-teritoriale, după caz, la capitalul social al societății comerciale, în schimbul căruia se vor emite acțiuni suplimentare ce vor reveni de drept instituției publice implicate [alin. (3) al art. 32²]. Cumpărătorul are un drept de opțiune la cumpărarea de la instituția publică implicată, la un preț convenit în contractul inițial de vânzare a acțiunilor ori, în lipsa unei clauze în acest sens, la prețul plătit de cumpărător pentru pachetul inițial de acțiuni, reactualizat, a unui număr de acțiuni suplimentare, reprezentând un procent din acțiunile nou-emise egal cu cota de participare a cumpărătorului la capitalul social la data când s-a emis certificatul sau la data achiziționării pachetului inițial de acțiuni, după caz.

Prin urmare, titularul dreptului de proprietate asupra terenurilor este statul sau unitățile administrativ-teritoriale, denumite în lege „*instituțiile publice implicate*“. Societatea comercială care deține acest teren pentru desfășurarea activității sale are numai un drept de folosință, în conformitate cu dispozițiile art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, modificată și completată. Dacă terenurile respective constituie un aport al statului sau al unităților sale administrativ-teritoriale, în condițiile art. 8 lit. e) din Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, numai statul sau unitățile administrativ-teritoriale, în calitate de acționari, au dreptul la un număr de acțiuni, în condițiile dispozițiilor art. 210 alin. (4) din Legea nr. 31/1990.

Conform art. 65 din Legea nr. 31/1990, numai în lipsă de stipulație contrară bunurile constituite aport în societățile comerciale devin proprietatea acestora. Terenurile aferente constituie un aport pentru care acțiunile ce se emit revin de drept instituției publice implicate, situație în care este evident că nici autorul excepției și nici alți acționari nu pot pretinde vreun drept asupra acțiunilor acordate în schimbul terenurilor. În acest sens, într-un caz asemănător care viza constituționalitatea art. 4 alin. 2 din Ordonanța de urgență

a Guvernului nr. 32/1998 privind privatizarea societăților comerciale din turism, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 109 din 6 iulie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 506 din 19 octombrie 1999, a decis că reglementarea prin care se atribuie în întregime statului sau unității administrativ-teritoriale pachetul de acțiuni aferent majorării capitalului social cu valoarea terenurilor deținute de societatea comercială nu contravine dispozițiilor art. 41 din Constituție, întrucât bunul constituit ca aport în natură, respectiv terenurile, fiind ale statului, în calitate sa de acționar, numai acesta își poate manifesta acordul, în calitate de proprietar al terenului, de a vinde sau de a ceda în alt mod o parte din aceste acțiuni celorlalți acționari, care nu au decât un drept de opțiune la cumpărarea de acțiuni.

Autorul excepției, Societatea de Investiții Financiare Transilvania — S.A. Brașov, astfel cum rezultă din dispozițiile Legii nr. 133/1996, nu a dobândit la data înființării sale decât un drept de administrare și gestionare a acțiunilor societăților comerciale pentru care s-au emis acțiuni proprii, în conformitate cu reglementările legale în vigoare, iar nu și un drept de proprietate asupra terenurilor din folosința societăților comerciale necesare pentru desfășurarea activității lor. Acționarii sunt numai titulari ai acțiunilor, în conformitate cu art. 98 alin. (1) și (2) din Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale. Totodată ei sunt creditori speciali ai societăților comerciale pentru sume egale cu valoarea aportului lor la capitalul social.

Art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, modificată și completată, nu lezează drepturile Societății de Investiții Financiare Transilvania — S.A. Brașov și nici ale celorlalți acționari ale căror acțiuni le administrează și le gestionează, ci se limitează să reglementeze pentru viitor efectele emiterii unor acțiuni suplimentare corespunzătoare valorii terenului, constituite aport

în natură, fără să prejudicieze în vreun mod drepturile persoanelor asociate care rezultă din calitatea de asociat.

Dispozițiile art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, modificată și completată prin Legea nr. 99/1999, nu contravin nici prevederilor art. 78 din Constituție, ele aplicându-se de la producerea situațiilor juridice intervenite după această dată. Dispozițiile art. 35 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997 — care reglementau majorarea capitalului social cu valoarea terenurilor deținute de societățile comerciale ce se privatizează și atribuirea acțiunilor către Fondul Proprietății de Stat și ceilalți acționari, după caz, în funcție de momentul în care terenurile au fost înscrise în cartea funciară și momentul dobândirii calității de acționar —, cu privire la constituționalitatea cărora Curtea Constituțională s-a pronunțat prin Decizia nr. 34 din 17 februarie 1998, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 88 din 25 februarie 1998, au fost abrogate în mod expres prin Legea nr. 99/1999. Dar aceasta este o problemă de aplicare în timp a legilor, care intră în competența instanței sesizate să soluționeze fondul cauzei, iar nu o problemă de constituționalitate a legilor.

În ceea ce privește susținerea că prin dispoziția criticată „legiutorul a intervenit și a sugerat acționarilor facultatea de a hotărî convertirea automată a acțiunilor suplimentare corespunzătoare valorii terenurilor în acțiuni preferențiale, cu dividend prioritar, fără drept de vot, pe data expirării termenului de exercitare a dreptului de opțiune ori, după caz, la data rezoluțiunii contractului de vânzare-cumpărare a acțiunilor“, aceasta este o normă de recomandare pe care acționarii o pot aplica sau nu, având deplina libertate de a decide prin hotărârea ce o iau în adunarea generală a acționarilor societății comerciale.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 144 lit. c) și al art. 145 alin. (2) din Constituție, precum și al art. 1–3, al art. 13 alin. (1) lit. A.c), al art. 23 și al art. 25 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată,

CURTEA

În numele legii

DECIDE:

Respinge excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 32² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997 privind privatizarea societăților comerciale, modificată și completată prin Legea nr. 99/1999 privind unele măsuri pentru accelerarea reformei economice, excepție ridicată de Societatea de Investiții Financiare Transilvania — S.A. din Brașov în Dosarul nr. 308/1999 al Tribunalului Brașov.

Definitivă și obligatorie.

Pronunțată în ședința publică din data de 20 ianuarie 2000.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,
LUCIAN MIHAI

Magistrat-asistent,
Laurențiu Cristescu

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 53
din 21 martie 2000

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată și modificată

Lucian Mihai	— președinte
Costică Bulai	— judecător
Constantin Doldur	— judecător
Kozsokár Gábor	— judecător
Ioan Muraru	— judecător
Nicolae Popa	— judecător
Lucian Stângu	— judecător
Florin Bucur Vasilescu	— judecător
Romul Petru Vonica	— judecător
Paula C. Pantea	— procuror
Claudia Miu	— magistrat-asistent șef

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată și modificată, excepție ridicată de Petre Petrișor în Dosarul nr. 972/1998 al Curții Supreme de Justiție — Secția penală.

Dezbaterile au avut loc în ședința publică din data de 7 martie 2000 și au fost consemnate în încheierea de la acea dată, când Curtea, având nevoie de timp pentru a delibera, a amânat pronunțarea pentru data de 14 martie 2000 și apoi pentru data de 21 martie 2000.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

Prin Încheierea din 6 mai 1999, **Curtea Supremă de Justiție — Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată și modificată**, excepție ridicată de Petre Petrișor în Dosarul nr. 972/1998, aflat pe rolul acelei instanțe. Obiectul cauzei îl constituie infracțiunea de favorizare a infractorului în formă continuată, reținută în sarcina lui Petre Petrișor, care în momentul săvârșirii faptei avea calitatea de judecător. Ministrul justiției, la data de 6 iunie 1997, a avizat cercetarea sa penală, în temeiul dispozițiilor art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată și modificată.

În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține, în esență, că dispozițiile legale cuprinse în art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992, republicată, nu sunt în concordanță cu statutul judecătorilor, consacrat prin art. 124 din Constituție, potrivit căruia judecătorii numiți de Președintele României sunt inamovibili, iar promovarea, transferarea și sancționarea lor pot fi dispuse numai de Consiliul Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Întrucât prin art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992, republicată, se prevede că magistrații nu pot fi cercetați, reținuți, arestați, percheziționați sau trimiși în judecată fără avizul ministrului justiției, autorul excepției consideră că se încalcă

„dispozițiile constituționale care garantează independența magistraților și inamovibilitatea lor față de puterea politică și celelalte autorități de stat“. „Consiliul Superior al Magistraturii este o autoritate judecătorească distinctă [...] care nu aparține executivului și nu este condus de ministrul justiției. Acesta, la lucrările și pentru adoptarea deciziilor Consiliului, nu are drept de vot. Potrivit Constituției, sancționarea judecătorilor poate fi dispusă numai de Consiliul Superior al Magistraturii.“ Față de prevederile art. 10 lit. f) din Codul de procedură penală, avizul ministrului justiției este o condiție legală necesară pentru punerea în mișcare a acțiunii penale, având rol determinant atât pentru punerea în mișcare, cât și pentru exercitarea acesteia. Raportând dispozițiile art. 10 lit. f) din Codul de procedură penală la cele ale art. 11 pct. 1 lit. c) din același cod, lipsa avizului ministrului justiției duce la soluția de încetare a urmăririi penale. Se arată, în continuare, că prevederile constituționale ale art. 37 alin. (3) interzic magistraților să facă parte din partide politice, iar cele ale art. 35 alin. (1) interzic asocierea lor în partide politice; cu toate acestea, deși magistrații sunt inamovibili, totuși avizul pentru cercetarea și trimiterea lor în judecată este emis de „ministrul justiției, membru al Guvernului, om politic plasat în afara autorității judecătorești“.

Curtea Supremă de Justiție — Secția penală, exprimându-și opinia, apreciază că excepția de neconstituționalitate este nefondată, întrucât nu există nici o contradicție între, pe de o parte, dispozițiile constituționale cuprinse în art. 124 și 133 și, pe de altă parte, prevederile art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992, republicată, și cele cuprinse în Regulamentul de funcționare a Consiliului Superior al Magistraturii. Instanța apreciază că, întrucât art. 91 din Legea nr. 92/1992, republicată, este plasat în titlul VI referitor la drepturile și îndatoririle magistraților, aceste prevederi reprezintă măsuri de protecție a magistraților, care nu sunt de natură să încalce drepturile conferite acestora prin Constituție. Reprezentantul Ministerului Public, prin concluziile puse în fața instanței unde a fost ridicată excepția de neconstituționalitate, opinează în sensul că aceasta nu este întemeiată.

În conformitate cu prevederile art. 24 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată, încheierea de sesizare a Curții Constituționale a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și putea exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

Guvernul, în punctul său de vedere, consideră că excepția nu este întemeiată, precizând că este de acord cu argumentele prezentate în opinia instanței de judecată.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Guvernului, raportul judecătorului-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale atacate, raportate la prevederile Constituției, precum și dispozițiile Legii nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională este competentă, potrivit dispozițiilor art. 144 lit. c) din Constituție și ale art. 23 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze excepția de neconstituționalitate cu care a fost sesizată.

Obiectul excepției îl constituie dispozițiile art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată, având următorul cuprins: „*Magistrații nu pot fi cercetați, reținuți, arestați, percheziționați sau trimiși în judecată fără avizul ministrului justiției.*”

Autorul excepției susține că această dispoziție legală încalcă prevederile art. 124 alin. (1) din Constituție. Din motivarea cuprinsă în cererea formulată în susținerea excepției rezultă că este vizată teza finală a art. 124 alin. (1) din Constituție, care prevede: „*Promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor pot fi dispuse numai de Consiliul Superior al Magistraturii, în condițiile legii.*”

Examinând legalitatea sesizării, Curtea reține că, potrivit dispozițiilor art. 23 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată, „*Curtea Constituțională decide asupra excepțiilor ridicate în fața instanțelor judecătorești privind neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare, de care depinde soluționarea cauzei.*”

Din motivarea excepției de neconstituționalitate, ca și din actele și lucrările dosarului aflat pe rolul instanței de judecată rezultă că obiectul cauzei penale îl constituie infracțiunea de favorizare a infractorului în formă continuată, reținută în sarcina autorului excepției, care avea calitatea de judecător în momentul săvârșirii faptei. În speță, acțiunea penală a fost pusă în mișcare existând avizul ministrului justiției din data de 6 iunie 1997, aviz emis în temeiul art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 144 lit. c) din Constituție, precum și al art. 13 alin. (1) lit. A.c) și al art. 23 alin. (1) și (6) din Legea nr. 47/1992, republicată, cu majoritate de voturi,

CURTEA

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca fiind inadmisibilă, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată și modificată, excepție ridicată de Petre Petrișor în Dosarul nr. 972/1998 al Curții Supreme de Justiție — Secția penală.

Definitivă și obligatorie.

Pronunțată în ședința publică din data de 21 martie 2000.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,

LUCIAN MIHAI

Prin dispozițiile ce fac obiectul excepției de neconstituționalitate legiuitorul a prevăzut existența acestui aviz ca o măsură de protecție a magistraților. Într-adevăr, aceste dispoziții legale se corelează cu cele ale art. 10 lit. f) din Codul de procedură penală, articol care reglementează cazurile când punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale este împiedicată și care are următorul cuprins: „*Acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu mai poate fi exercitată dacă: [...]*”

f) lipsește plângerea prealabilă a persoanei vătămate, autorizarea sau sesizarea organului competent ori altă condiție prevăzută de lege, necesară pentru punerea în mișcare a acțiunii penale;”

Curtea constată, pe de o parte, că avizul ministrului justiției are natura juridică a unui act-condiție pentru punerea în mișcare a acțiunii penale și, pe de altă parte, că, în ipoteza în care dispozițiile art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992, republicată, ar fi declarate neconstituționale, consecința ar fi aceea că ele ar deveni inaplicabile. Într-o asemenea situație exercitarea acțiunii penale împotriva magistraților nu ar mai fi condiționată de avizul ministrului justiției. În speță însă o asemenea decizie a Curții nu ar produce nici un efect, întrucât constatarea neconstituționalității dispozițiilor legale criticate nu ar constitui un impediment pentru continuarea acțiunii penale, în cazul autorului excepției ce face obiectul prezentei decizii, deoarece instanța, o dată sesizată, va exercita în continuare acțiunea penală, existența sau inexistența avizului ministrului justiției fiind lipsită de orice relevanță.

Se constată, așadar, că în speță nu este îndeplinită condiția de admisibilitate a excepției de neconstituționalitate prevăzută de art. 23 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată, deoarece soluționarea cauzei de către instanța de judecată nu depinde, în stadiul în care se află procesul penal, de dispozițiile legale criticate.

În consecință, rezultă că excepția de neconstituționalitate urmează să fie respinsă ca inadmisibilă, în temeiul alin. (6) al art. 23 din Legea nr. 47/1992, republicată.

Magistrat-asistent șef,
Claudia Miu

OPINIE SEPARATĂ

Excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească este neîntemeiată și ar trebui să fie respinsă ca atare. Dispozițiile legale criticate nu sunt contrare prevederilor art. 124 din Constituție, referitoare la statutul magistraților, și nici celor ale art. 133, referitoare la atribuțiile Consiliului Suprem al Magistraturii. Faptul că, potrivit dispozițiilor legale în discuție, magistrații, procurorii sau judecătorii nu pot fi cercetați, reținuți, arestați, percheziționați sau trimiși în judecată fără avizul ministrului justiției nu poate fi considerat ca o încălcare a statutului magistraților, a independenței acestora în activitatea judiciară, ci, dimpotrivă, ca un mijloc de apărare a acestui statut și a prestigiului magistraturii împotriva unor acțiuni nejustificate sau abuzive ale organelor de urmărire penală. Dispozițiile art. 91 alin. 2 sunt incluse în titlul VI al Legii nr. 92/1992, referitor la drepturile și îndatoririle magistraților, de unde rezultă natura lor juridică de măsuri de protecție a magistraților. S-ar putea discuta, desigur, cu privire la necesitatea instituirii unei astfel de măsuri de protecție în favoarea magistraților, însă nu poate fi pusă la îndoială natura sa juridică.

În speță, autorul excepției de neconstituționalitate nu contestă necesitatea condiționării efectuării oricăror acte de urmărire penală împotriva unui magistrat de un aviz al unei autorități, însă consideră că această autoritate trebuie să fie Consiliul Superior al Magistraturii, iar nu ministrul justiției care, aflându-se în structura guvernamentală, aduce atingere, prin exercitarea acestui drept, inviolabilității și independenței judecătorului. Această critică este însă neîntemeiată. Potrivit legii, ministrul justiției are un rol foarte important în selecționarea, pregătirea și verificarea cunoștințelor viitorilor magistrați, în vederea admiterii acestora în magistratură. Fără să intervină în activitatea judiciară a magistraților, care sunt independenți și inamovibili,

ministrul justiției poate și trebuie să cunoască modul în care aceștia își îndeplinesc îndatoririle. Nu se poate concepe ca el să fie indiferent sau să ignore cazurile în care magistrații au săvârșit ori sunt suspecți că au săvârșit fapte prevăzute de legea penală. Ca unul care răspunde de activitatea judecătorilor, de modul cum se înfăptuiește justiția și implicit de prestigiul de care judecătorii se bucură, ministrul justiției este interesat și este cel mai indicat să verifice și să sesizeze, dacă este cazul, punerea sub urmărire penală a unui magistrat. Este evident că orice caz în care un magistrat se dovedește că a încălcat legea penală aruncă o umbră asupra prestigiului întregii magistraturi. Tocmai de aceea singurul chemat să avizeze urmărirea penală a unui magistrat este ministrul justiției, iar acest drept de aviz implică angajarea răspunderii sale personale, persoana interesată având dreptul de a-l acționa în justiție pentru avizarea sau refuzul de a aviza urmărirea penală a unui magistrat pe care îl consideră vinovat sau, dimpotrivă, nevinovat de săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, lucru mai greu, dacă nu imposibil de realizat în cazul unui eventual aviz al Consiliului Suprem al Magistraturii.

Sub aspect procesual, avizul ministrului justiției reprezintă o condiție necesară pentru punerea în mișcare a acțiunii penale, iar potrivit art. 10 alin. 1 lit. f) din Codul de procedură penală, lipsa acestui aviz este o cauză care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale. Dacă ministrul justiției a dat avizul prevăzut de lege și s-a pornit procesul penal împotriva magistratului, acesta poate ridica excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor legale care prevăd dreptul ministrului justiției de a da avizul, care a stat la baza trimiterii sale în judecată, iar excepția astfel ridicată nu poate fi considerată ca fiind inadmisibilă și urmează să fie examinată în fond.

Judecător,
prof. univ. dr. **Costică Bulai**

★

OPINIE SEPARATĂ

Prin Decizia nr. 53 din 21 martie 2000, decizie prezentată mai înainte, Curtea Constituțională, cu votul majorității judecătorilor, a respins, ca fiind inadmisibilă, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească.

Față de această decizie, pentru motivele pe care le vom expune, ne îngăduim să formulăm o opinie separată.

I. Considerații prealabile

1. Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească a fost supusă unor modificări succesive.

Se constată însă că aceste modificări nu au privit și art. 91 alin. 2, ale cărui dispoziții formează obiectul excepției de neconstituționalitate, conținutul său fiind același ca la momentul adoptării legii.

2. Ministerul Justiției, în temeiul acestui text de lege, a avizat la 6 iunie 1997 cercetarea penală a unui judecător.

3. În fața Curții Supreme de Justiție — Secția penală s-a ridicat excepția de neconstituționalitate a art. 91 alin. 2,

iar suprema instanță, considerând-o ca nefondată, în sensul că nu există nici o contradicție între dispozițiile art. 124 și 133 din Constituție și dispozițiile legale criticate, a sesizat Curtea Constituțională. În opinia noastră această poziție a Curții Supreme de Justiție, cea mai înaltă instanță judecătorească și unde profesionalismul și competența sunt la ele acasă, este plină de semnificații juridice. Din faptul că a fost sesizată Curtea Constituțională rezultă neîndoielnic că suprema instanță judecătorească, aplicând dispozițiile art. 23 din Legea nr. 47/1992, a constatat că, procedural, excepția este admisibilă și nu suntem deci în prezența cazurilor de inadmisibilitate acolo prezentate. Singura interpretare corectă a Încheierii de sesizare este în sensul că excepția este admisibilă procedural, pentru că altfel chiar Curtea Supremă de Justiție ar fi făcut aplicațiunea alin. (6) din art. 23 potrivit căruia: „Dacă excepția este inadmisibilă, fiind contrară prevederilor alin. (1), (2) sau (3), instanța o respinge printr-o încheiere motivată, fără a mai sesiza Curtea Constituțională.“

4. Avizul ministrului justiției, prevăzut de art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992, este o condiție legală necesară pentru punerea în mișcare a acțiunii penale. Efectele sale juridice rezultă foarte clar din art. 10 lit. f) al Codului de procedură penală, în sensul căruia acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu mai poate fi exercitată dacă „lipsește plângerea prealabilă a persoanei vătămate, autorizarea sau sesizarea organului competent ori altă condiție prevăzută de lege, necesară pentru punerea în mișcare a acțiunii penale“. Aceste dispoziții trebuie coroborate cu art. 11 lit. c) din același cod, în sensul căruia se decide încetarea urmăririi penale dacă acest aviz lipsește.

Fără îndoială acest aviz nu este o simplă apreciere, efectele sale juridice apropiindu-l, evident, de avizul conform. El asigură ministrului justiției o anumită „putere“ în raporturile sale cu judecătorii și excede dimensiunilor activității administrative.

II. Privitor la decizia de respingere, ca inadmisibilă, a excepției

1. Art. 23 din Legea nr. 47/1992 cuprinde atât dispoziții de competență, cât și de procedură. În sensul dispozițiilor acestuia o excepție de neconstituționalitate este admisibilă, procedural, dacă: este ridicată în fața instanțelor judecătorești; privește legi sau ordonanțe ori dispoziții din acestea, în vigoare, de care depinde soluționarea cauzei; este ridicată de părți sau de către instanța de judecată; constituționalitatea dispozițiilor legale nu a fost stabilită potrivit art. 145 alin. (1) din Constituție; prevederile legale nu au fost constatate ca fiind neconstituționale printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale.

Curtea Supremă de Justiție nu a identificat nici o cauză de inadmisibilitate procedurală și deci, în consecință, a sesizat Curtea Constituțională.

2. Prin decizia sa Curtea Constituțională consideră că excepția este inadmisibilă, în principal pentru că: dispoziția legală criticată are valoare de măsură legală de protecție a magistraților; dacă dispoziția legală ar fi declarată neconstituțională ea ar deveni inaplicabilă; ca atare, în viitor, exercitarea acțiunii penale împotriva magistraților nu ar mai fi condiționată de avizul ministrului justiției; în speță decizia Curții nu ar avea nici un efect, întrucât constatarea neconstituționalității dispozițiilor legale criticate nu ar constitui un impediment pentru continuarea acțiunii penale, deoarece instanța, deja sesizată, o va exercita în continuare; în speță nu este îndeplinită condiția de admisibilitate prevăzută de art. 23 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, întrucât soluționarea cauzei de către instanța de judecată nu depinde de dispozițiile legale criticate.

3. Nu putem face abstracție de dificultățile evidente în identificarea „veninului neconstituțional“ al dispoziției legale în cauză. Mai ales că, apreciată ca măsură de protecție a judecătorilor, dispoziția legală este considerată ca neconstituțională tocmai de un subiect de drept „protejat“ astfel. Dar, și acest lucru interesează aici, trebuia ca excepția de neconstituționalitate să fie apreciată ca admisibilă procedural. Numai astfel se putea trece la pasul următor, și anume la identificarea unei soluții pe fondul excepției, așa cum corect a procedat Curtea Supremă de Justiție.

4. În raport cu cele mai înainte expuse, considerăm că excepția nu trebuia respinsă în temeiul art. 23 alin. (6) din Legea nr. 47/1992.

În opinia noastră, în speță suntem în situația unei dispoziții legale „de care depinde soluționarea cauzei“. S-ar putea reproșa excepției „inutilitatea“, deoarece procesul penal o dată pornit continuă, dar „inutilitatea“ nu este nomi-

nalizată în conținutul art. 23. Este dificil de motivat că de o dispoziție legală, cuprinsă în Codul de procedură penală în art. 9 și urm. (Acțiunea penală), nu depinde judecarea cazului în care se contestă tocmai situații legale privind declanșarea acțiunii penale. Mai mult, trebuiau aplicate în speță dispozițiile art. 2 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 potrivit cărora Curtea se pronunță numai asupra problemelor de drept și numai asupra înțelesului contrar Constituției al dispozițiilor legale. Or, Curtea a mers mai departe, spre concretul situației de fapt, spre oportunitate. Dacă ducem mai departe raționamentul din decizie, putem să ajungem, fără a exagera, la o concluzie care iese din spiritul instituției controlului de constituționalitate, și anume că art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992 nu poate forma nicio dată obiect al controlului.

Și aceasta pentru că excepțiile de neconstituționalitate ar fi mereu inadmisibile procedural și totdeauna ar fi evitată discuția de fond. Într-o asemenea situație s-ar putea interpreta că art. 144 lit. c) din Constituție permite ca unele dispoziții legale să nu poată fi supuse controlului de constituționalitate pe calea excepțiilor.

5. Cât privește interpretarea dispozițiilor art. 23 din Legea nr. 47/1992, aceasta trebuie să susțină întotdeauna litera și spiritul Constituției privind supremația acesteia, privind funcțiile Curții Constituționale, privind marile principii de organizare a democrației constituționale. De aceea cazurile de inadmisibilitate acolo nominalizate trebuie interpretate ca urmărind să asigure excepțiilor de neconstituționalitate îndeplinirea unor rigori juridice și nu ca procedee de ocolire a justiției constituționale.

Într-o asemenea viziune am considerat că excepția de neconstituționalitate era admisibilă procedural, Curtea oferindu-și astfel calea spre efortul de a examina în fond constituționalitatea dispoziției legale criticate.

III. Privitor la constituționalitatea dispozițiilor art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992

Subliniind încă o dată dificultatea identificării „veninului neconstituțional“ al dispozițiilor legale criticate, considerăm că această dispoziție are un înțeles contrar Constituției.

1. Atribuția ministrului justiției de a aviza cercetarea, reținerea, arestarea, percheziționarea sau trimiterea în judecată a magistraților contravine dispozițiilor constituționale care reglementează raporturile dintre puterile publice și echilibrul acestora. Acest text de lege dă în competența ministrului justiției, autoritate executivă, o atribuție care privește puterea judecătorească, implicându-l mai mult decât permite Constituția în sfera acesteia.

2. Constituția realizează, cât privește autoritatea judecătorească, o simetrie între independența judecătorilor, inamovibilitate și răspunderea lor juridică. Implicarea ministrului justiției în conținutul acestor dimensiuni constituționale este contrară literii și spiritului Constituției.

3. Poziția politică a ministrului justiției, care nu este magistrat în sensul Constituției, justifică de ce atribuțiile sale nu pot privi regulile aplicabile judecătorilor, deoarece aceștia sunt independenți și se supun numai legii.

4. Deși avizul este o excepție, el nu poate fi o protecție juridică pentru judecători, iar faptul că în speță tocmai o asemenea ipostază este pusă în discuție are semnificații multiple.

5. Textul de lege este criticabil și pentru faptul că prin Constituție s-a creat Consiliul Superior al Magistraturii, autoritate publică care prin funcțiile sale intermediază și mediază raporturile constituționale dintre puterea judecătorească și executiv. Într-o interpretare corectă a dispozițiilor constituționale, implicările dintre justiție și executiv

trebuie să se realizeze numai prin această autoritate publică.

6. Din moment ce răspunderea disciplinară a judecătorilor este dată prin Constituție Consiliului Superior al Magistraturii, acesta având rolul de consiliu disciplinar, este dificil de argumentat că ministrului justiției îi este îngăduit să se implice, chiar și prin avize, în răspunderea penală a acestora. De altfel art. 124 alin. (1) teza a doua din Constituție prevede că „Promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor pot fi dispuse numai de Consiliul Superior al Magistraturii, în condițiile legii.” Acest text trebuie interpretat în cel mai larg sens posibil, și anume de protecție a judecătorilor. Legea poate detalia dispoziția constituțională, dar nu poate exclude dreptul de decizie al Consiliului Superior al Magistraturii.

7. În stabilirea concordanței dintre textul de lege criticat și Constituție trebuie avute în vedere dispozițiile constituționale (art. 133) în sensul cărora ministrul poate prezida Consiliul Superior al Magistraturii în cazul discutării propunerilor de numire în funcție, dar fără drept de vot. Aceste dispoziții exprimă foarte clar poziția constituțională a ministrului justiției în asigurarea funcționării întregului sistem al justiției.

8. Raporturile constituționale dintre judecători și ministrul justiției au un alt conținut decât cele dintre acesta și procurori, deoarece, cât îi privește pe aceștia din urmă, Constituția stabilește, prin art. 131 alin. (1), că își desfășoară activitatea sub autoritatea ministrului justiției. Mai mult, potrivit aceluiași text constituțional, procurorii își desfășoară activitatea potrivit altor principii decât judecătorii. Deși și judecătorii și procurorii sunt magistrați în sensul constituțional, particularitățile și distincțiile dintre aceste două categorii sunt clar stabilite prin Constituție.

9. În stabilirea raporturilor constituționale dintre autoritățile publice Constituția impune o simetrie juridică a situațiilor ce pot interveni.

Astfel, cât privește răspunderea, Constituția și legile, în principiu, permit declanșarea procedurilor prin tehnici care să nu rupă legăturile firești rezultate din constituirea auto-

rităților și din natura lor juridică. Reamintim: regulile privind imunitatea parlamentară unde se cere încuviințarea Camerei; regulile privind judecătoria Curții Supreme de Justiție potrivit cărora aceștia nu pot fi urmăriți penal sau contravențional ori trimiși în judecată fără autorizarea Președintelui României; regulile privind judecătoria Curții Constituționale potrivit cărora aceștia nu pot fi arestați sau trimiși în judecată penală ori contravențională decât cu aprobarea Biroului permanent al Camerei Deputaților, al Senatului sau a Președintelui României.

Rezultă că în declanșarea unor asemenea proceduri rolul de a aviza revine autorității care a desemnat în funcție demnitarul sau funcționarul public.

Evident, textul legal criticat se abate de la sistemul acestor tehnici constituționale și legale. Măsura, considerată de protecție procesuală, ar fi trebuit să fie în competența fie a unei autorități care numește magistrații, fie în cea a Consiliului Superior al Magistraturii.

10. Nu poate rămâne în afara discuției, ipotetic, ceea ce s-ar produce prin declararea acestui text de lege ca neconstituțional.

O primă consecință s-ar apropia de crearea unui vid legislativ privind acțiunea penală referitoare la judecători, alții desigur decât cei de la Curtea Supremă de Justiție. O asemenea ipoteză trebuie privită cu rezerve, deoarece s-ar aplica și judecătorilor regimul juridic general aplicabil cetățenilor. De altfel principiul constituțional al egalității implică restrângerea unor privilegii procedurale chiar dacă acestea sunt mijloace de protecție.

Dar aici există și un remediu legal foarte clar. Potrivit art. 25 din Legea nr. 47/1992 decizia prin care se constată neconstituționalitatea unei prevederi legale se comunică celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului. Evident, dispoziția menționată asigură nu numai informarea autorităților nominalizate cu situația creată, ci și posibilitatea acestora de a interveni cu reglementări noi în domeniul vizat. Aceasta este însă problema Guvernului și, desigur, a Parlamentului.

Judecător,
prof. univ. dr. **Ioan Muraru**

★

OPINIE SEPARATĂ

1. Nu împărtășesc soluția respingerii excepției, ca fiind inadmisibilă. Personal, opinez că se impunea examinarea acesteia pe fond, cu concluzia ce s-ar fi degajat în urma unei atare examinări.

2. Pe fond, consider excepția ca fiind întemeiată. Constituția României consacră principiul independenței judecătorului. Art. 123 alin. (2) prevede: „*Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii.*” Sunt de esența oricărei organizări judecătorești, într-o societate democratică, asigurarea și garantarea efectivă a independenței judecătorilor. Inamovibilitatea acestora, prevăzută, de asemenea, în Constituție, reprezintă de fapt o garanție constituțională, dezvoltată într-o normă legală, a bunei administrări a justiției și o măsură de protecție în fața oricărei ingerințe. Inamovibilitatea reprezintă o situație pe care o creează legea de organizare judecătorească, în temeiul principiului constituțional, în baza căreia judecătorii nu pot fi mutați,

înaintați, sancționați decât cu paza unor garanții înscrise în lege. Atât independența judecătorilor, cât și inamovibilitatea acestora (împreună cu alte garanții, cum ar fi, spre exemplu, o retribuție decentă), sunt condiții ale bunei funcționări a justiției. În mod deosebit, datorită faptului că judecătorul este independent și inamovibil, poziția lui se deosebește de cea a organului administrativ. De aceea, în spiritul acestui principiu, judecătorul trebuie să fie la adăpost, în mod real, în fața oricărei ingerințe politice sau administrative. Acesta este, de altfel, și spiritul soluțiilor promovate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care, în numeroase cauze, a subliniat nevoia existenței unor suficiente garanții de independență a judecătorului față de executiv.

Cetățeanul care se adresează justiției și care are dreptul constituțional la un proces echitabil trebuie să aibă convingerea că soluționarea acțiunii sale va fi realizată de o

instanță independentă și imparțială. Chiar și aparența unei eventuale ingerințe trebuie eliminată.

De altfel, instituind o structură nouă, Consiliul Superior al Magistraturii, plasată în interiorul autorității judecătorești, legiuitorul constituant a urmărit în fapt înființarea unui organism care să se interpună între puterea executivă și cea judecătorească, în scopul fundamental al asigurării independenței justiției. Atât în Constituție, cât și în legea de organizare judecătorească sunt prevăzute drepturi, dar și obligații pentru judecători, iar organul specific, abilitat pentru a constata abateri de la statutul deontologic al profesiei și a adopta măsuri în consecință, este Consiliul Superior al Magistraturii, în conformitate cu art. 124 din Constituție, care prevede: „*Promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor pot fi dispuse numai de Consiliul Superior al Magistraturii*“. La lucrările Consiliului, atunci când îndeplinește rolul de instanță disciplinară, ministrul justiției nu

participă la dezbateri. Între măsurile ce pot fi promovate de Consiliu se numără și aceea, extrem de gravă, a îndepărtării din justiție. Personal, nu pot observa nici un impediment ca acest organism, din moment ce poate promova chiar o măsură atât de severă, să nu poată fi abilitat legal să emită avizul pentru cercetarea, reținerea, arestarea, percheziționarea sau trimiterea în judecată a magistratului. Se pot imagina, desigur, și alte soluții legislative care să evite implicarea ministrului justiției în acest proces.

Necesitatea avizului, prevăzută de art. 91 alin. 2 din Legea nr. 92/1992, reprezintă, așa cum bine reține instanța de judecată, o importantă garanție legală, numai că paza acestei garanții nu trebuie, în opinia noastră, să se afle în sarcina unei autorități administrative (ministrul justiției), ci în aceea a unei structuri aflate în sfera autorității judecătorești.

Judecător,
Nicolae Popa

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 55 din 22 martie 2000

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat

Lucian Mihai	— președinte
Costică Bulai	— judecător
Constantin Doldur	— judecător
Kozsokár Gábor	— judecător
Ioan Muraru	— judecător
Nicolae Popa	— judecător
Lucian Stângu	— judecător
Florin Bucur Vasilescu	— judecător
Romul Petru Vonica	— judecător
Paula C. Pantea	— procuror
Doina Suliman	— magistrat-asistent

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, excepție ridicată de Laurențiu Dumitrescu, Ifrim Bălescu, Vasile Buhoiu, Ion Sarion, Diogene Dumitrescu, Mihai Cozma și Gheorghe Popescu în Dosarul nr. 4.194/1999 al Curții de Apel Ploiești — Secția de contencios administrativ și comercial.

Dezbaterile au avut loc în ședința publică din data de 7 martie 2000 și au fost consemnate în încheierea din aceeași dată, când, având nevoie de timp pentru a delibera, Curtea a amânat pronunțarea la 14 martie 2000 și apoi la 21 martie 2000 și la 22 martie 2000.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

Curtea de Apel Ploiești — Secția de contencios administrativ și comercial, prin Încheierea din 23 noiem-

brie 1999, pronunțată în Dosarul nr. 4.194/1999, a sesizat **Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, modificat și completat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 41/1997, aprobată și modificată prin Legea nr. 55/1998**. Excepția a fost ridicată de Laurențiu Dumitrescu, Ifrim Bălescu, Vasile Buhoiu, Ion Sarion, Diogene Dumitrescu, Mihai Cozma și Gheorghe Popescu în Dosarul nr. 4.194/1999 cu ocazia judecării acțiunii formulate împotriva Direcției generale de muncă și protecție socială, potrivit Legii contenciosului administrativ nr. 29/1990, pentru anularea deciziilor de revizuire a drepturilor acordate în baza dispozițiilor Decretului-lege nr. 118/1990.

În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține că dispozițiile legale criticate au caracter retroactiv, înfrângând astfel principiul neretroactivității legii, consfințit prin art. 15 alin. (2) din Constituție. Potrivit art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, direcțiile generale de muncă și protecție socială pot revizui, la sesizare sau din proprie inițiativă, drepturile stabilite prin hotărâri definitive ale comisiilor pentru aplicarea Decretului-lege nr. 118/1990, emise anterior datei de 14 iulie 1997.

Exprimându-și opinia, instanța de judecată apreciază că excepția este întemeiată, deoarece dispozițiile legale criticate „încalcă principiul neretroactivității legii civile, așa cum acesta este definit prin art. 15 alin. (2) din Constituție, în sensul că «dă dreptul să se revină asupra unor situații sau drepturi stabilite definitiv sub imperiul legii în vigoare, la data emiterii deciziilor de către comisie.»“

Potrivit art. 24 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și putea exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

Guvernul, în punctul său de vedere, apreciază că excepția de neconstituționalitate este nefondată, susținând că, deși în textul de lege criticat se folosește termenul „revizuire”, în realitate legiuitorul a avut în vedere termenul „revocare”. „Astfel, se dă posibilitatea unui organ administrativ de a reveni asupra propriilor acte, emise însă cu nerespectarea prevederilor legale, în concordanță cu principiul revocabilității actelor administrative. Acest principiu apare ca un efect firesc al trăsăturilor administrației publice care trebuie să dea dovadă de elasticitate și nu de birocrație în activitatea pe care o desfășoară.” De asemenea, se arată că, deoarece nu se poate „invoca principiul neretroactivității legii pentru păstrarea unor drepturi dobândite cu încălcarea dispozițiilor legale, în sistemul românesc actual, s-a admis în mod constant, principiul revocabilității actelor administrative, sub condiția existenței posibilității acțiunii în contencios administrativ, condiție realizată prin alin. (3) al art. 13 din Decretul-lege nr. 118/1990“.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile părților, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Potrivit art. 144 lit. c) din Constituție și art. 23 din Legea nr. 47/1992, republicată, Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă să soluționeze excepția de neconstituționalitate ridicată.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, decret-lege republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 118 din 18 martie 1998, în temeiul art. III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 41/1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 153 din 14 iulie 1997, aprobată și modificată prin Legea nr. 55/1998, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 107 din 9 martie 1998, dându-se textelor o nouă numerotare.

Dispozițiile legale criticate au în prezent următoarea redactare: „(1) *Direcțiile generale de muncă și protecție socială, atunci când sunt sesizate sau din proprie inițiativă, vor verifica legalitatea drepturilor acordate beneficiarilor prezentului decret-lege până la data publicării Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 41/1997 în Monitorul Oficial al României.*

(2) *În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale, se va emite decizie de revizuire.*“

Conform alin. (3) al aceluiași articol, „*Împotriva deciziei de revizuire emise în condițiile alin. (1) și (2) persoana interesată poate introduce contestație, în condițiile Legii contenciosului administrativ nr. 29/1990*“.

Examinând excepția de neconstituționalitate ridicată, Curtea constată că aceste texte de lege au rezultat în urma modificării Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 41/1997 prin Legea nr. 55/1998.

Textul art. 14¹, introdus prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 41/1997, devenit după renumerotare art. 13, avea următoarea formulare: „*Direcțiile de muncă și protecție socială, prin oficiile juridice proprii, sunt obligate ca, atunci când sunt sesizate sau din proprie inițiativă, să verifice drepturile acordate, până la data intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 41/1997, beneficiarilor Decretului-lege nr. 118/1990.*“

Inițial Decretul-lege nr. 118/1990 a prevăzut constituirea unor comisii speciale pentru aplicarea prevederilor sale. Această reglementare a fost menținută și după modificările ulterioare. Astfel, decretul-lege, republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 209 din 3 septembrie 1996, prevedea la art. 8 alin. (1) și (2) și la art. 9 alin. (3) și (4):

— Art. 8: „(1) *Pentru stabilirea situațiilor prevăzute la art. 1 se înființează în fiecare județ și în municipiul București câte o comisie alcătuită din președinte și cel mult 6 membri.*

(2) *Președintele trebuie să fie jurist. Din comisie fac parte 2 reprezentanți ai direcțiilor de muncă și protecție socială și cel mult 4 reprezentanți ai Asociației Foștilor Deținuți Politici și Victime ale Dictaturii din România.*“;

— Art. 9: „(3) *Împotriva hotărârii (comisiei) persoana interesată sau direcțiile de muncă și protecție socială pot face contestație la tribunalul județean sau al municipiului București în termen de 15 zile de la comunicarea hotărârii către aceștia.*

(4) *Hotărârea tribunalului este definitivă.*“

Activitatea comisiilor special constituite a încetat însă după modificarea și completarea Decretului-lege nr. 118/1990 prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 41/1997, aprobată și modificată prin Legea nr. 55/1998. Astfel, decretul-lege republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 118 din 18 martie 1998 dispune la art. 8 alin. (2) și (3): „(2) *Prevederile art. 1–7 se aplică, după caz, de către conducerile unităților la care sunt încadrați cei în cauză, de către direcțiile generale de muncă și protecție socială sau de către consiliile locale, pe baza hotărârilor comisiilor pentru aplicarea Decretului-lege nr. 118/1990, emise până la data de 31 iulie 1997.*

(3) *După data prevăzută la alin. (2), cererile pentru stabilirea drepturilor prevăzute de prezentul decret-lege se depun la direcțiile generale de muncă și protecție socială.*“

Rezultă din aceste texte de lege că verificarea și revizuirea prevăzute în art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, privesc exclusiv drepturi stabilite prin hotărâri ale comisiilor pentru aplicarea acestui decret-lege. Aceste hotărâri sunt acte administrative, însă au caracter jurisdicțional, datorat îndeosebi faptului că soluțiile sunt adoptate în cadrul unei activități jurisdicționale speciale.

De altfel, avându-se în vedere modul de constituire și componența comisiilor pentru aplicarea Decretului-lege nr. 118/1990, rezultă că acestea nu erau organe ale administrației publice. Direcțiile generale de muncă și protecție socială, ca organe ale administrației publice, aveau, până la data de 14 iulie 1997, dreptul de a contesta la tribunale hotărârile pronunțate de comisii, în termen de 15 zile de la comunicare, precum și obligația de a aplica hotărârile respective, dacă au devenit definitive. Aceste organe ale administrației publice au dobândit doar după data de 31 iulie 1997 însărcinarea de a primi și de a soluționa în primă instanță cererile pentru acordarea drepturilor prevăzute de Decretul-lege nr. 118/1990.

Așadar, hotărârile de stabilire a drepturilor, emise anterior datei de 31 iulie 1997, sunt acte administrative cu caracter jurisdicțional, care nu pot fi revocate. De aceea, dispozițiile legale criticate, dispunând revizuirea drepturilor

acordate prin acte emise anterior intrării în vigoare a acestor dispoziții, revizuire ce poate duce la anularea sau la modificarea drepturilor respective, au un caracter evident retroactiv, dispunând pentru trecut, și încalcă astfel prevederile art. 15 alin. (2) din Constituție, potrivit cărora „*Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale mai favorabile*“.

Deoarece verificarea legalității drepturilor acordate și revizuirea acestora înseamnă, practic, revizuirea unor hotărâri judecătorești, se încalcă, pe de o parte, principiul separației puterilor în stat, iar pe de altă parte, sunt înfrânate prevederile constituționale ale art. 125 privind

înfăptuirea justiției, precum și ale art. 128 referitoare la exercitarea căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești.

Este adevărat că spiritul de justiție nu permite perpetuarea beneficiului unor drepturi obținute prin încălcarea dispozițiilor legale, dar declararea nulității sau anularea actelor prin care au fost acordate drepturile nu se poate face decât de către autoritatea competentă să stabilească, de asemenea, responsabilitățile pentru încălcarea legii, autoritate care nu poate fi alta decât autoritatea judecătorească. Altfel, s-ar afecta grav stabilitatea raporturilor juridice.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 144 lit. c) și al art. 145 alin. (2) din Constituție, precum și al art. 1–3, al art. 13 alin. (1) lit. A.c), al art. 23 și al art. 25 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată,

CURTEA

În numele legii

DECIDE:

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Laurențiu Dumitrescu, Ifrim Bălescu, Vasile Buhoiu, Ion Sarion, Diogene Dumitrescu, Mihai Cozma și Gheorghe Popescu în Dosarul nr. 4.194/1999 al Curții de Apel Ploiești — Secția de contencios administrativ și comercial și constată că dispozițiile art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, sunt neconstituționale.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului.

Definitivă și obligatorie.

Pronunțată în ședința publică din data de 22 martie 2000.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,

LUCIAN MIHAI

Magistrat-asistent,

Doina Suliman

OPINIE SEPARATĂ

Soluția de admitere a excepției de neconstituționalitate ce face obiectul prezentei cauze este corectă, întrucât dispozițiile art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, sunt neconstituționale.

Spre deosebire însă de opinia majorității Curții Constituționale, considerăm că temeiul admiterii excepției de neconstituționalitate nu rezidă în încălcarea dispozițiilor constituționale ale art. 15 alin. (2), privind neretroactivitatea legii, ale art. 125, privind înfăptuirea justiției sau ale art. 128, privind folosirea căilor de atac, după cum nici principiul constituțional al separației puterilor în stat nu a fost încălcat. Argumentarea acestei poziții este cuprinsă în considerentele de sub pct. I de mai jos.

După părerea noastră, în lumina dispozițiilor art. 11 [conform cărora „(1) *Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte. (2) *Tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.*”] și a dispozițiilor art. 20 alin. (2) din Constituție (conform cărora „*Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale.*“)], prevede-*

rile art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, contravin dispozițiilor art. 6 paragraful 1 fraza întâi din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, dispoziții interpretate în concordanță cu preambulul acestei convenții. Argumentarea acestei opinii este cuprinsă în considerentele de sub pct. II de mai jos.

I. Prevederile art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, reglementează dreptul direcțiilor generale pentru muncă și protecție socială ca — atunci când sunt sesizate sau din oficiu — să procedeze la „revizuirea” hotărârilor emise de comisiile speciale înființate prin prevederile art. 8 din acest act normativ, în redactarea pe care aceste prevederi au avut-o anterior modificării Decretului-lege nr. 118/1990 prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 41/1997 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 153 din 14 iulie 1997), astfel cum această ordonanță de urgență a fost aprobată prin Legea nr. 55/1998 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 107 din 9 martie 1998). Prin aceste din urmă acte normative activitatea comisiilor speciale a încetat, iar

atribuțiile lor au fost preluate de alte organisme (în principal, de direcțiile generale de muncă și protecție socială).

Hotărârile emise de comisiile speciale erau supuse controlului judecătoresc în condițiile art. 9 alin. (3) și (4) din Decretul-lege nr. 118/1990, text care, în redactarea existentă la 3 septembrie 1996, când acest act normativ a fost republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 209, avea următorul conținut: „*Împotriva hotărârii [comisiei speciale] persoana interesată sau direcțiile de muncă și protecție socială pot face contestație la tribunalul județean sau al municipiului București în termen de 15 zile de la comunicarea hotărârii către aceștia.*”

Hotărârea tribunalului este definitivă.” Rezultă așadar că procedura reglementată pentru recunoașterea drepturilor beneficiarilor prevăzuți de Decretul-lege nr. 118/1990 includea și posibilitatea parcurgerii unei etape judecătorești.

După modificările dispuse prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 41/1997, astfel cum a fost aprobată prin Legea nr. 55/1998, procedura de recunoaștere a drepturilor beneficiarilor și-a păstrat această caracteristică, deși activitatea comisiilor speciale a fost înlocuită cu cea a direcțiilor generale de muncă și protecție socială.

De aceea se poate considera că nu există deosebiri de esență între procedura existentă anterior Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 41/1997, astfel cum aceasta a fost aprobată prin Legea nr. 55/1998, și procedura introdusă prin aceste noi acte normative.

Mai mult decât atât, procedura de „revizuire” instituită prin dispozițiile art. 13 din Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, include — și ea — posibilitatea parcurgerii unei etape judecătorești, fiindcă, pentru ipoteza când direcția generală de muncă și protecție socială emite o decizie de revizuire a unei hotărâri emise de fostele comisii speciale, alin. (3) al art. 13 prevede: „*Împotriva deciziei de revizuire emise în condițiile alin. (1) și (2) persoana interesată poate introduce contestație, în condițiile Legii contenciosului administrativ nr. 29/1990.*”

Din cele de mai sus rezultă următoarele patru consecințe, sub aspectul temeiurilor de neconstituționalitate reținute prin considerentele deciziei la care se referă prezenta opinie separată:

a) Astfel, din cele de mai sus rezultă că prin dispozițiile art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, nu este înfrânt principiul constituțional al separației puterilor în stat, fiindcă atunci când, prin ipoteză, „revizuirea” ar avea ca obiect drepturi recunoscute de fostele comisii speciale și confirmate prin hotărâre a tribunalului, cel mai adesea această „revizuire” nu se produce prin decizia emisă de direcția generală de muncă și protecție socială, ci prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești potrivit Legii contenciosului administrativ nr. 29/1990. Această consecință rămâne, desigur, valabilă și în eventualitatea în care persoanele interesate decid să nu își exercite dreptul de a formula contestație la instanța de judecată competentă.

b) În al doilea rând, mai rezultă că dispozițiile art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, nu înfrâng nici prevederile art. 125 din Constituție, referitoare la înfăptuirea justiției numai prin instanțele judecătorești, fiindcă alin. (3) al art. 13 deschide accesul liber în justiție, astfel încât soluția definitivă nu va fi pronunțată de puterea executivă, ci de către o instanță judecătorească. Consecința enunțată rămâne, de asemenea, valabilă și în eventualitatea în care persoanele interesate decid să nu își exercite dreptul de a formula contestație la instanța de judecată competentă.

c) Tot astfel mai rezultă că dispozițiile legale menționate nu sunt contrare nici prevederilor constituționale ale art. 128 („*Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condițiile legii.*”), întrucât procedura de „revizuire” a cărei constituționalitate face obiectul controlului acestei Curți permite, „*în condițiile legii*”, exercitarea căii de atac a contestației (prevăzute de Legea contenciosului administrativ nr. 29/1990) împotriva hotărârii fostei comisii speciale sau, după caz, împotriva hotărârii tribunalului de respingere a contestației la hotărârea fostei comisii speciale; în plus, hotărârea prin care instanța judecătorească se pronunță asupra acestei contestații este supusă, ea însăși, căilor legale de atac.

d) În sfârșit, rezultă că dispozițiile art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, nu au caracter retroactiv — interzis prin prevederile art. 15 alin. (2) din Constituție —, deoarece legiuitorul (în limitele puterilor ce îi sunt conferite prin prevederile constituționale ale art. 128, referitoare la folosirea căilor de atac) a instituit posibilitatea „revizuirii” hotărârilor emise anterior adoptării Legii nr. 55/1998 (prin care a fost aprobată și modificată Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 41/1997). O asemenea „revizuire” are ca obiect, prin natura lucrurilor, raporturi juridice „soluționate” prin acte juridictionale anterioare, ceea ce însă nu constituie retroactivitate a normelor juridice care instituie această cale de atac. În realitate, aceste norme juridice dispun „*numai pentru viitor*” — astfel cum statuează art. 15 alin. (2) din Constituție —, întrucât simpla existență a reglementării unei asemenea căi de atac a „revizuirii” nu desființează, *de plano*, valabilitatea procedurilor desfășurate conform reglementărilor anterioare și, deci, nu se dispune pentru trecut.

II. Astfel cum am subliniat în preambulul acestei opinii separate, considerăm totuși că prevederile art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, sunt neconstituționale, întrucât, în lumina dispozițiilor art. 11 și ale art. 20 alin. (2) din Constituție, acestea contravin dispozițiilor art. 6 paragraful 1 fraza întâi din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, potrivit căroră: „*Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. [...]*”.

În aplicarea acestor dispoziții Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin hotărârea pronunțată în cazul „*Brumărescu contra României*”, 1999, a statuat: „61. Dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe, garantat de art. 6 paragraful 1 din Convenție, trebuie interpretat în lumina preambulului convenției, care enunță preeminența dreptului ca element de patrimoniu comun al statelor contractante. Unul dintre elementele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care susține, între altele, că soluția definitivă a oricărui litigiu nu trebuie repusă în cauză.”

62. În speță, Curtea observă că în perioada în care au avut loc evenimentele procurorul general al României — care nu era parte la procedură — dispunea, în virtutea art. 330 din Codul de procedură civilă, de autoritatea de a ataca o hotărâre definitivă printr-un recurs în anulare. Curtea observă că, în exercițiul autorității sale, procurorul general nu i se impunea nici un termen, astfel că hotărârile puteau fi repuse în cauză la nesfârșit.

Curtea subliniază că, admitând recursul în anulare introdus în virtutea autorității mai sus menționate, Curtea Supremă de Justiție a înlăturat efectele unei proceduri

judiciare care dusese, în termenii Curții Supreme de Justiție, la o hotărâre judecătorească „irevocabilă”, dobândind deci autoritatea lucrului judecat și fiind, în plus, executată.

Aplicând în acest mod dispozițiile art. 330 mai sus citat, Curtea Supremă de Justiție a încălcat principiul securității raporturilor juridice. În speță, și în virtutea acestui fapt, dreptul reclamantului la un proces echitabil în sensul art. 6 paragraful 1 din convenție a fost ignorat.

A existat deci o încălcare a articolului mai sus menționat.“

În opinia noastră, aceste considerente ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt pe deplin aplicabile și în privința prevederilor art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990, republicat. Într-adevăr, și în ipoteza reglementată prin aceste prevederi legale există un act jurisdicțional care a recunoscut definitiv și irevocabil anumite drepturi în folosul unor beneficiari prevăzuți de lege. Principiul securității raporturilor juridice pune la adăpost acești beneficiari de posibilitatea înlăturării efectelor actelor jurisdicționale anterior pronunțate. Cu toate acestea, prevederile art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990

permit ca, fără nici o limitare în timp, aceste efecte să poată fi înlăturate prin intermediul unei căi speciale de atac, intitulată „revizuire”, ceea ce contravine principiului securității raporturilor juridice și, deci, conceptului de „proces echitabil” impus de dispozițiile art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, dispoziții coroborate cu cele din preambulul convenției.

Simpla instituire a unei căi speciale de atac, având ca obiect o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă, nu este, prin sine însăși, neconstituțională; dar **absența unui termen limită, având o durată rezonabilă, termen înăuntrul căruia să poată fi exercitată calea specială de atac, face ca această procedură jurisdicțională să nu mai corespundă exigențelor principiului securității raporturilor juridice, ca element component al „procesului echitabil”** prevăzut de dispozițiile art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, dispoziții coroborate cu cele din preambulul convenției, în condițiile în care, prin mecanismul art. 11 și ale art. 20 alin. (2) din Constituție, aceste exigențe îi sunt opozabile și legiuitorului român.

Președintele Curții Constituționale,
Lucian Mihai

Judecător,
Constantin Doldur

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, str. Izvor nr. 2–4, Palatul Parlamentului, sectorul 5, București,
cont nr. 2511.1–12.1/ROL Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și nr. 5069427282 Trezoreria sector 5, București (alocat numai persoanelor juridice bugetare).

Adresa pentru publicitate : Serviciul relații cu publicul și agenții economici, București,
șos. Panduri nr. 1, bloc P33, parter, sectorul 5, telefon 411.58.33.

Tiparul : Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, tel. 490.65.52, 335.01.11/2178 și 402.21.78,
E-mail: ramomrk@bx.logicnet.ro, Internet: www.monitoruloficial.ro
